

Վերապատրաստող կազմակերպություն

**ՀՀ ԿԳՄՍ <<ՄարտունուՆ Տ. Աբրահամյանի անվան ավագ
ենթակա ուսուցիչների վերապատրաստում**

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ԹԵՄԱ՝	<i><Սովորողների մերջ արժեքային համակարգի ձևավորումը առարկայի դասավանդման ընթացքում></i>
ԱՆՑԿԱՑՄԱՆ ՎԱՅՐԸ՝	<i>ՄԱՐՏՈՒՆԻ</i>
ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՂԵԿԱՎԱՐ՝	<i>ԲԵՅԲՈՒԹՅԱՆ ՀԱՍՄԻԿ</i>
ՈՒՍՈՒՑԻՉ՝	<i>ԳՅՈՒԼԼԱՐԱ ՏՈՆՈՅԱՆ</i>
ԴՊՐՈՑ՝	<i><<Վարդենիկի թիվ 1 հմ/դ>></i>

Մարտունի-2022

Բովանդակություն

1.Ներածություն.....	3
2.Գրական ակնարկ.....	6
3.Փորձարարական հետազոտություն.....	12
3.1.Փորձարարական դասեր.....	12
3.1.1.Փորձարարական դաս-1.....	12
3.1.2.Փորձարարական դաս-2.....	13
4.Վերլուծություն.....	14
5.Գրականության ցանկ.....	15
6.Յավելված.....	16
   1.Դասապլան-1.....	16
   2.Դասապլան-2.....	18

1.Ներածություն

Մեր երկրում աշակերտների արժեքային համակարգի ձևավորումը ներառված է ՀՀ Հանրապետության պետական չափորոշչում՝ որպես հենց կրթության բովանդակային բաղադրիչ: Յուրաքանչյուր ուսումնական առարկայի մասով սովորողների պատրաստվածությունը ներկայացվող գիտելիքային պահանջների մեջ առանձին կետով նաև նշվում է արժեքները և դրանց ձևավորումը, որոնք պետք է տա դպրոցը: «Արժեհամակարգ» հասկացությունը մանկավարժական գիտության մեջ ըմբռնվում է բավական լայն շառավիղով: Առավել ընդունված է այն ընկալումը, որ արժեհամակարգը մարդու բարոյական, գեղագիտական, հոգևոր, իմացական, մշակութային և էթնիկական արժեքների համախումբն է, որն անհրաժեշտ է անձի ներդաշնակ, բազմակողմանի ձևավորման և զարգացման համար: Արժեհամակարգի մեջ կուտակված է անցյալի փորձը, որի յուրացումը աշակերտների մեջ ձևավորում է հայրենասիրության, սեփական ժողովրդի պատմության, նրա ստեղծած մշակութային արժեքների, գիտական նվաճումների համար հպարտության զգացում: Իսկ ակտիվ ճանաչողական գործունեության պայմաններում ձևավորված գիտելիքները աշակերտների մոտ վերածվում են համոզմունքների և կարողությունների: Այսօր աճող սերնդի դաստիարակության գործն ընթանում է տարբեր հանգամանքների ազդեցության ներքո՝ ժողովրդագրական, ազգային, մշակույթային, ընտանեկան, կրթական, հասարակական, սոցիալական և այլն: Հաշվի առնելով բազմաթիվ այս և այլ հանգամանքներ՝ ժամանակակից մանկավարժության համար խնդիր է դառնում սովորողների ազգային գիտակցության ձևավորումը սեփական ժողովրդի պատմության ու մշակույթի հենքի վրա՝ չանտեսելով համամարդկային արժեքները: Արժեքների բուրգի գագաթին գտնվող նվիրական ու մեծագույն արժեքը՝ հայրենասիրությունն է, որը լավագույն կերպով մատուցվում է հայոց պատմության դասընթացների ժամանակ:

Այն մեծագույն արժեքն է, որ հարգանք ու պատկառանք է հարուցում, նույնիսկ երբ դրսևորվում է հակառակորդի կամ թշնամու մոտ: Ի դեպ, յուրաքանչյուր ուսուցիչ ունի որոշակի հեղինակ կամ ստեղծագործություն, որը նրան ամենադյուրին կերպով է օգնում իր մանկավարժական խնդիրները լուծելու, տվյալ դեպքում՝ հայրենասիրության բարձրագույն արժեքը սաների հոգիներում սերմանելու համար:

Նոր սերնդի արժեհամակարգի ձևավորման, կրթության և դաստիարակության գործում լուրջ անելիքներ ունի բնավ հայ դպրոցը, որի գերնպատակն է կերտել բարոյական, ազգային արժեքներով օժտված, ազգային նկարագիր ունեցող սերունդ: Այս նպատակն իրագործելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել ու կատարելագործել ոչ միայն հայրենի և համաշխարհային գիտությունների ճյուղերը, այլև մանկավարժության անցյալի ժառանգությունն ու նրա ժամանակակից փորձն ու մեթոդաբանությունը:

Ժամանակակից դպրոցի կարևորագույն առաքելություններից մեկն էլ երեխայի մեջ իր ազգին բնորոշ բարոյական և հոգևոր արժեքների ձևավորումն ու զարգացումն է: Նրա խնդիրն է պահպանել և փոխանցել այն արժեքները, որոնք ժառանգել ենք մեր նախնիներից, և որը մեր անխառն ինքնատիպությունն է համաշխարհային մշակույթի բազմերանգության ու բազմազանության մեջ: Ուստի 21-րդ դարի դպրոցում դաստիարակության և կրթական գործընթացի ճիշտ կազմակերպման համար շատ կարևոր են ոչ միայն համամարդկային, այլև հայրենի մշակույթի բարձրարժեք ստեղծագործությունների ուսումնասիրումն ու ուսուցումը: Այդ ստեղծագործություններում արտահայտված են մեր ժողովրդի հոգեկերտվածքը, աշխարհընկալումը, մարդասիրական գաղափարներն ու գալիքի երազանքները: Չայ ժողովրդի ավանդույթներում է, որ վառ կերպով արտացոլված են մեր ազգի ազգային հավաքական բնույթը, անդրդվելի կամքը, ներքին զորությունն ու հնարավորությունները, ապրելու, վերածնվելու և հարատևելու ունակությունը, ազգերի պատմության մեջ իր արժանի տեղն ունենալու ձգտումը: Այս ամենն է, որ անհրաժեշտ է ավանդել ժամանակակից էթնոկրիս: Այդպես նա պիտի հասնի այն գիտակցության, որ հասարակական կյանքի առաջընթացը պայմանավորված է համախմբվածությամբ, գիտելիքների բարձր մակարդակով ու մշակութային արժեքների ոչ միայն ստեղծմամբ, այլև պահպանմամբ:

Սերունդ, որը կկարողանա շարունակել ազգային լավագույն ավանդույթները, աշխարհին ու մարդկությանը ցույց տալ իր մշակութային հարստությունն ու բարոյահոգեբանական արժանիքները: 2Փորձենք հասկանալ թե ի՞նչպես է ձևավորվում ազգային արժեքային համակարգը Չայոց պատմության դասերին: Չ՞է, որ հայոց պատմության իմացությունն առավելագույնս հնարավորություն է տալու իրականացնելու մեր իղձերը, ձևավորելու ու

պահպանելու հայի կերպարը :

Հայոց պատմությունը բովանդակում է դաստիարակչական վիթխարի ներուժ, հայրենասիրություն և ազգային արժանապատիվ գոյություն: Հայոց պատմության իմացությունը հնարավորություն կտա Հայաստանի Հանրապետության ապագա քաղաքացուն ուսումնառության ընթացքում ձեռք բերած գիտելիքներն ու ճանաչողական հմտությունները , հայոց քաղաքակրթության դարավոր ավանդույթները , փորձը և անցյալի դասերը լավագույնս ծառայեցնել հզորացման և բարգավաճման ուղին բռնած Հայաստանի անկախ պետությանը,պատկերացում կազմել համաշխարհային պատմության մեջ Հայաստանի և հայ ժողովրդի զբաղեցրած տողի ու դերի մասին: Հենց այս պատճառով է , որ կրթության զենքը և գլխավոր իմաստը պետք է դառնա արժեհամակարգի ձևավորումը:

Գրական ակնարկ

ԱՐԺԵՔԱՅԻՆ ՉԱՄԱԿԱՐԳԸ Նախատեսվում է ,որ դպրոցն ավարտող յուրաքանչյուր աշակերտ պետք է՝ լինի հայրենասեր և պատրաստ ծառայելու հայրենիքի պաշտպանության գործին, կարևորի ազգային-պետական մտածողության և գործելակերպ ունենալը և դր սևորի դրան հասնելու ձգտում ու կամք: Ունենա ազգային ինքնագիտակցություն Կարևորի ազգային հիմնախնդիրների լուծման գործում իր մասնակցության անհրաժեշտությունը, Ունենա արդարության , լավատեսության և պատասխանատվության զգացում, Գիտակցի ներկան և ապագան կերտելու խնդրում ազգային պատմության դերը, Գիտակցի իր ժողովրդի նյութական և հոգևոր արժեքները պահպանելու անհրաժեշտությունը: Գիտակցի, որ կյանքում իր համար կարևորագույն արժեքներից են լինելու գիտելիքները, աշխատանքային հմտությունները, մասնագիտական վարպետությունը և այլն...

Ուսուցման գործընթացում լուծվում են սովորողների կրթական, դաստիարակչական կամ արժեքային և ընդհանուր զարգացման խնդիրներ: Դրա համար յուրաքանչյուր դասի դաստիարակչական խնդիրների լուծումը նախատեսում է ոչ թե մեկուսացված կամ առանձին մոտեցում ,այլ գիտելիքների ու կարողությունների ,արժեքային որակների,կամքի ,բնավորության ,զգացմունքների,հոգեբանական տարբեր դրսևորումների միաժամանակյա և փոխկապակցված մոտեցում: Յուրաքանչյուր դասի ժամանակ ուսուցիչը որոշակի դաստիարակչական խնդիրներ է լուծում՝ հաշվի առնելով տվյալ առարկայի և թեմայի ուսումնասիրման հիմնական խնդիրները,որոնք ներկայացված են առարկայական ծրագրերում: Նա առանձնացնում է ընդհանուր դաստիարակչական խնդիրները,որոնք առանձին աշակերտների մոտ հաճախակի են դրսևորվում: Ուսուցիչը ուսուցման կազմակերպման տարբեր ձևերի ընտրության միջոցով (անհատական, խմբային,էքսկուրսիա ,դասողեկական ժամ , արտադասարանական միջոցառումներ և այլն)առավել արդյունավետ է դարձնում աշակերտների արժեհամակարգային դաստիարակչական խնդիրների լուծումը: Օրինակ՝ խմբային աշխատանքի ժամանակ աշակերտները սովորում են ուշադրությամբ վերաբերվել միմյանց, միասին

հաղթահարել դժվարությունները , միասին ձեռք բերել հաջողություններ, լսել հակադիր կարծիքներ, ընդօրինակել միմյանց և այլն:

Դասին ներկայացվող կարևորագույն պահանջ և յուրաքանչյուր դասի բնորոշ հատկանիշ է ուսումնական նպատակի հստակությունը, դաստիարակող և զարգացնող խնդիրների անխզելի կապը և այդ խնդիրների հստակ ու հետևողական իրագործումը: Ուսումնական ծրագրի բովանդակությունը , դասի ուսումնական դաստիարակչական և զարգացնող խնդիրները, աշակերտների տարիքը, նրանց գիտելիքների մակարդակը խնդիրները, աշակերտների տարիքը, նրանց գիտելիքների մակարդակը, հմտություններն ու կարողությունները համատեղ պայմանավորում են նյութի ընտրությունը, դրանում գլխավորի առանձնադրումը, ինչպես նաև դասի ժամանակ ուսուցչի օգտագործած մեթոդներն ու հնարները: 5Յասակակիցների խմբում աշակերտն ավելի ազատ է արտահայտում իր մտքերն ու դատողություններ, գործում է անկաշկանդ , ինչն էլ նպաստում է ուսուցման արդյունավետ կազմակերպմանը: Անհատական աշխատանքում դաստիարակվում է աշակերտների ինտելեկտուալ պատրաստակամությունը դժվարությունները հաղթահարելու գործում ձևավորում են համառություն , ինանակազմակերպման և ինքնավերահսկման ընդունակություններ: «Հատկապես դեռահասների առանձնահատուկ զգացմունքայնությունը, ինքնասիրությունը, որ հաճախ արտահայտում է նրանց ինքնահաստատման և հասուն երևալու ձգտումը, մանկավարժից պահանջում է անհրաժեշտ նրբանկատություն, հարգանք դեռահասի անձի նկատմամբ»: Ելնելով վերոգրյալից՝ կարող ենք եզրահանգել , որ արժեքային համակարգի ձևավորումը ժամանակակից դպրոցի գերխնդիրն է և մշտապես պետք է լինի մանկավարժների ուշադրության կենտրոնում:

Պատմության ուսուցման գործընթացում, ընդհանրապես դպրոցական պրակտիկայում հանդիպում ենք տարբեր տիպի դասերի, որոնք ունեն իրենց տարբեր հիմքերը, ուսումնադաստիարակչական նպատակը: Դասերի տիպերի դասակարգման շատ տարբերակներ ունեն ընդհանուր բնույթ: Դրանց հիմքում ընկած են հիմնական նպատակներ , պատրաստի գիտելիքների յուրացումը, կրկնության միջոցով դրանց ամրապնդումը, գիտելիքների կիրառումը պրակտիկայում, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման նպատակով կատարվող վարժությունները, ընթացիկ կամ ընդհանրացնող կրկնությունները,

սովորողների ձեռք բերած գիտելիքներին հմտությունների ու կարողությունների ստուգումը և այլն: Դիդակտիկական և մեթոդական գրականության մեջ կան տարբեր տիպի դասերի նկարագրություններ և դրանց կառուցվածքի սահմանումներ: Այդ տիպի դասերից են ներածական դասը, խառը կամ համակցված դասը, նոր գիտելիքների ուսումնասիրման դասը, գրույց-դասը, գիտելիքների ստուգման և գնահատման դասը, կրկնության -հանրագումարային դասերը՝ կիևո-դասերը, Էքսկուրսիոն դասը, սովորողների ռեֆերատների պաշտպանության դասը, սեմինարների դասը, ստուգարքի դասը: Թվարկվածներից առավել գործածականը և արդյունավետը,մեր համոզմամբ,խառը /համակցված/ դասն է ,որին ստորև կանրադառնանք փոքր-ինչ հանգամանորեն : Դասի այս տիպն այսպես է կոչվում այն պատճառով, որն ընդգրկում է ուսուցման գործընթացի շատ կողմեր՝ նոր գիտելիքների հաղորդում և յուրացում, ամրապնդում , ընդհանրացում , ստուգում և գնահատում:Դասի այս տիպը ամենատարածվածն է, մանավանդ ցածր դասարաններում , որտեղ սովորողների ուշադրությունն անկայուն է , նրանք չեն կարողանում երկար ժամանակ զբաղվել միևնույն բնույթի աշխատանքով , կարիք են զգում աշխատանքի բովանդակության, ուսուցման ձևերի ու մեթոդների հաճախակի փոփոխման, այլապես կկորցնեն հետաքրքրությունը դասի նկատմամբ: Դասի այս տիպը կիրառվում է ոչ մեծ ուսումնական թեմաներ ուսումնասիրելիս : Այս դասի ընթացքում գործադրվում են բացատրական-ցուցադրական, Երիստիկ գրույցներ, դատողական բացատրական-ցուցադրական,Էվրիստիկ գրույցներ, դատողական, վերլուծական և այլ եղանակներ: Եթե դասին գրեթե հավասարապես են ներկայացվում երկու կամ մի քանի դիդակտիկական նպատակներ, ապա դա կլինի խառը միացյալ դասի այս կամ այն տարբերակը: Հայոց պատմություն առարկայի ուսուցման նպատակները բազմազան են ,սակայն առանձնացնենք նրանցից մեկը՝զինել աշակերտներին ազգային արժեքներով:Այդ նպատակին հասնելու համար անհրաժեշտ է լուծել կրթադաստիրակչական **մի շարք կարևոր խնդիրներ**

: 1. Սովորողներին զինել հին,միջնադարի,նոր և նորագույն ժամանակների հայոց պատմության ամբողջական գիտելիքներով,որոնց միջով կարմիր թելով պետա է անցնի ազատության,անկախության, պետականության ստեղծման և ամրապնդման համար պայքարին սեփական

մասնակցությաունը բերելու գաղափարը: Այդ գիտելիքները մեծապես կօգնեն հասկանալ ու իմաստավորել հայ ժողովրդի անցյալն ու ներկան, դասեր քաղել պատմությունից: Հայոց պատմության խոր իմացությունը կօգնի մեր հանրապետության քաղաքացիներին կապվելու մայր հողին, տեր կանգնելու հայրենի տուն ու տեղին:

2. Ցույց տալ ազգային-ազատագրական պայքարի **հերոսական դրվագները**, հայ ժողովրդի խիզախ ու քաջարի զավակների անձնագրի սխրանքները:

3. Գաղափար տալ հայ մշակույթի, քաղաքակրթության նրա առաջացման ու զարգացման օրինաչափությունների, առանձնահատկությունների մասին:

Ծանոթացնել հայ ժողովրդի մշակույթային արժեքների և համամարդկային նվաճումների հետ: Ծանոթացումը հայրենի երկրի մշակույթին, պատմամշակույթային կոթողներին:

4. Ցույց տալ ժողովրդի աշխատասիրությունը, ազատ, խաղաղ և ստեղծագործ աշխատանքի նրա բնածին ձգտումը: Ներարկել սեր և հարգանք աշխատանքի, աշխատավոր և բարիքներ ստեղծող մարդկանց նկատմամբ:

5. Պատկերացում տալ մեր ժողովրդի կյանքի ու կենցաղի, ապրելակերպի ու ավանդույթների, վարքի ու բարքի մասին, հասկանալի դարձնել, թե ինչպես են ապրել ու աշխատել մեր նախնիները, ինչպես են ընտանիք կազմել, սնվել ու հագնվել: Այս գիտելիքները սովորողներին կմոտեցնեն մեր ազգային արմատներին ու ակունքներին:

6. Բացահայտել պատմամշակույթային գործիչների՝ պատմություն կերտողների կյանքն ու գործը: Հասկանալի դարձնել, որ պատմական այդ գործիչների միջոցով են իրականացվում ազգային-հասարակական ձգտումներն ու իդեալները:

7. Բացահայտել պատմական ճշմարտությունը, նշել, որ այն ծնվում է տարբեր սկզբնաղբյուրների համադրումից:

8. Դաստիարակել խորը հայրենասիրություն, ձևավորել հայրենիքի, ազգային պետության ու ժողովրդի նկատմամբ ազգային արժանապատվություն ու հպարտություն, անմնացորդ սիրո ու հարգանքի խոր զգացում:

9, Ներարկել այն գաղափարը, որ հայրենիքին ու հայոց բանակին ծառայելը պատվի գործ է ճանաչելի դարձնել Հայաստան աշխարհն ու հայրենի բնօրրանը, բնապատմական և պատմամշակութային այն միջավայրը, որտեղ ապրել ու իր պատմական ուղին է անցել հայ ժողովուրդը:

10. Հասնել այն բանին, որ իր ժողովրդի հարուստ պատմական փորձով զինված Հայաստանի վաղվա քաղաքացին գիտակցի իր անմիջական մասնակցության անհրաժեշտությունը ազգային հիմնախնդիրների լուծման, անկախ պետականության կերտման, հայրենիքի բարգավաճման և վերածնության գործին:

11. Նպաստել մարդասիրության և սոցիալական արդարության ոգով տոգորված ժամանակակից ազատ ու գիտակից անհատի և քաղաքացու ձևավորմանը:

12. Ձևավորել սեփական գործունեությունը հանդուրժողականության և մարդու իրավունքների ինչպես նաև համամարդկային բարոյական սկզբունքներին համապատասխան կառուցելու պահանջմունք ու կարողություն:

13. Ձևավորել գիտակից վերաբերմունք համամարդկային գլոբալ հիմնախնդիրների, բնական աղետների, մարդկության ճակատագրի և ապագայի նկատմամբ:

14. Չարգացնել սովորողների ճանաչողական, տրամաբանական, ստողծագործական մտածողությունը հաղորդակցական, համագործակցային և ինքնուրույն գործունեության կարողություններն ու հմտությունները. խթանել սովորողների ճանաչողական ակտիվությունը, մտածողության ինքնուրույնությունը, սեփական գիտելիքներն ինքնուրույն լրացնելու և հարստացնելու կարողությունները: Սովորեցնել տեղեկատվության աղբյուրներից օգտվելու, ժամանակակից տեղեկատվական հեղեղի մեջ կողմնորոշվելու, անհրաժեշտ տեղեկությունը ճիշտ ընտրելու, մշակելու, վերաձևակերպելու, այսինքն՝ գիտելիք կառուցելու կարողություններ: Ձևավորել պատմական դեպքերը, երևույթները համեմատելու, վերլուծելու, գնահատելու, վերացարկելու, ընդհանրացնելու և կանխատեսումներ կատարելու կարողություններ. Չարգացնել ուսումնառության արդյունքում սովորողների ստացած գիտելիքները և տեսական դրույթները պատմական կենդանի նյութի վրա

կոնկրետացնելու անցյալի, ներկայի հասարակական-քաղաքական երևույթների վերլուծության ժամանակ կիրառելու կարողություններ ու հմտություններ Ձարգացնել սովորողների զգայական ընկալման, մտավոր ր հուզական ճանաչողության բոլոր տեսակներն ու կամային որակները (լսողություն, տեսողություն, կամք, համառություն) և մտավոր գործողությունները (համեմատում, համադրում 7 այլն):

Փորձարարական դասեր

Չետագոտությունն իրականացրել էմ ՀՀ Գեղարքունիքի մարզի Վարդենիկի թիվ 1 հմ/դ-ում: Փորձարարական դասերը վարել էմ 6-րդ դասարանի աշակերտների հետ, որտեղ սովորում են թվով 33 աշակերտներ, ընդհանուր առմամբ այս դասարանում առկա է մոտիվացիայի պակաս, կարծում եմ փորձարարական դասերը կօգնեն աշակերտների մոտ հետաքրքրություն առաջացնել ուսումնական գործընթացի նկատմամբ:

Փորձարարական դաս 1

6-րդ դասարանում սկսում են ուսումնասիրել հայերի և Հայաստանի պատմությունը: Հայերն աշխարհի հնագույն ժողովուրդներից են: Նրանք բազում դարերի ընթացքում ունեցել են ուժեղ պետություններ, ստեղծել հարուստ մշակութային ժառանգություն: Դրա շնորհիվ հայ ժողովուրդն իր պատվավոր տեղն է զբաղեցնում համաշխարհային քաղաքակրթության մեջ: Եվ հենց պատմության ուսուցչի խնդիրն է՝ դասավանդելիս կիրառել ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաներ, մեթոդներ, հնարներ, զարգացնել սովորողների քննադատական, ստեղծագործական, իմացական ունակությունները և ապահովել դպրոցականների կայուն ու խորը գիտելիքները:

Փորձարարական դասն իրականացրել էմ 6-րդ դասարանում << Արտաշեսյան թագավորության կազմավորումը>> թեմայով, դասավանդելիս հատուկ ուշադրություն դարձրեցի բաց հարցադրումներին, որոնք նպաստեցին աշակերտներին երգրավածությանը և մասնակցությանը դասին:

Կարծում եմ դասը կարելի է համարել հաջողված, որովհետև սովորողների

հետաքրքրությունը դասի նկատմամբ, ակտիվ մասնակցությունն ու ոգևորվածությունը, դրա վառ ապացույցն էին: Դասի նպատակն ու վերջնարդյունքները կարելի է համարել կատարված:

Փորձարարական դաս 2

6-րդ դասարանում սովորողները ծանոթանում են հայ ժողովրդի հայրենիքի՝ Չայկական լեռնաշխարհի, նրա տարածքում գոյություն ունեցած պետական կազմավորումների պատմությանը, հնարավորություն են ունենում ընթերցելու Չայաստանի վերաբերյալ հայ և օտար հեղինակների արժեքավոր պատմություններ:

Դասը իրականացվել է 6-րդ դասարանում, որի ընթացքում իմ ուշադրության կենտրոնում եղել է աշակերտների ստեղծագործական ու քննադատական մտածողության հմտությունների զարգացումը: Աշխատանքային փորձը ցույց է տալիս, որ շատ ավելի բարձր արդյունքներ են արձանագրվում այնպիսի առաջադրանքներ կատարելիս, որոնք ենթադրում են փաստական նյութի չեզոք վերարտադրություն, ավելի հեշտությամբ են պատասխանում այն հարցերին, որոնք ենթադրում են պատմական այս կամ այն փաստի, երևույթի իմացություն: Սակայն դժվարությամբ են համադրում փաստերը, գտնում պատմական երևույթների միջև առկա կապերը, վերլուծում երևույթների պատճառներն ու հետևանքները: Շատ դեպքերում աշակերտներին չի հաջողվում արտահայտել սեփական տեսակետը, ապացուցել այն անհրաժեշտ փաստարկներով, հիմնավորված դատողություններ անել, գնահատել փաստերն ու երևույթները: Այս ամենը հնարավոր է անել քննադատական մտածողության շնորհիվ:

Այսուհետ կաշխատեմ ճիշտ ձևակերպված հարցերի միջոցով նպաստել աշակերտների մտածողության զարգացմանը:

Վերլուծություն

Այս հետազոտական աշխատանքը շոշափում է մի այնպիսի թեմա ,որը անկասկած շատ մեծ նշանակություն ունի Հայաստանի և հայ ժողովրդի համար: Խոսքը գնում է ազգային արժեքային համակարգի ձևավորման մասին Հայոց պատմության դասերին: Արժեհամակարգի ձևավորման և նրա հարաբերական կայունության ապահովման համար հանրակրթության բնագավառում կարևոր և անփոխարինելի նշանակություն ունեն բոլոր ուսումնական առարկաները, հատկապես՝ պատմությունն առարկան: Դպրոցում սովորողները Հայոց պատմության ծրագրի շրջանակներում ծանոթանում են հազարամյակների կենսագրություն ունեցող հայկական քաղաքակրթությանը, նրա առաջացման ու զարգացման օրինաչափություններին, ձեռքբերումներին, ստեղծած արժեքներին և համամարդկային նվաճումներին, ինչպես նաև՝ այդ ճանապարհին հայ ժողովրդի դժվարություններին ու կորուստներին: Հայոց պատմությունն առարկայի ուսումնասիրման շնորհիվ ձևավորվում է ազգային դիմագիծ, պետականամետ մտածելակերպ ունեցող, հայ ժողովրդ և հայոց պետականության դերը համաշխարհային պատմության համատեքստում պատկերացնող, հայոց ազգային և համամարդկային արժեհամակարգը կրող պատասխանատու անձ ու քաղաքացի: Այդ իսկ պատճառով արժեաբյին համակարգի ձևավորումը ժամանակակից դպրոցի գերխնդիրն է և մշտապես պետք է լինի մանկավարժների ուշադրության կենտրոնում: Յուրաքանչյուր աշակերտ պետք է իմանա, որ որպես հայ՝ ո՞րն է իր անելիքն այստեղ՝ հայրենիքում: Ազգային գաղափարախոսությունն պետք է հուշի սեփական պատմական առաքելությունը, որտեղ ամենակարևորը հայրենիքը սիրելն է իրական սիրով: Չենց այս պատճառով է, որ կրթության հենքը և գլխավոր իմաստը պետք է դառնա արժեհամակարգի ձևավորումը, իսկ երբ վերանում են արժեքների ձևավորման ազգային և համամարդկային ընդհանրական չափանիշները, և վարքի կարգավորիչ են դառնում իրավիճակն ու պահի նպատակահարմարությունը, արժեհամակարգի գոյությունը կամ բացակայությունը դառնում է ազգային-հասարակական կարևորության խնդիր, որովհետև արժեհամակարգը պետք է ձևավորվի ազգային հոգևոր-բարոյական ընդհանրականության հիմքի վրա:

Գրականության ցանկ

1. Ա. Գևորգյան, Ազգային կրթության դերն ու նշանակությունը սովորողների հայեցի դաստիարակության գործընթացում, Եր., 2002,:
2. Ղուկասյան Ա,Ջայոց պատմությունը 8-9 թդ դասարաններում: Ուսուցչի ձեռնարկ:
3. Արմինե Սարգսյան,Արման Մալոյան , Ջայոց պատմություն 10-11 թդ դասարաններում :
4. Բաբանսկի Յու.-Աշակերտների դաստիարակությունը կոմպլեքսային մոտեցում:
5. Մուդրիիկ Ա.Վ.-Դպրոցականի անձը և նրա դաստիարակությունը կոլեկտիվում -Երևան 1986

Փորձարարական դասի պլան 1.

Դասարանը՝ 6-րդ դասարան

Ամիս-ամսաթիվ՝

Առարկան՝ Հայոց պատմություն

Դասի տևողությունը՝ 45 րոպե

Դասի թեման՝ Արտաշեսյան թագավորության կազմավորումը

Դասի նպատակը՝ Նպաստել Հայոց թագավորությունների անկախացման, Արտաշես արքայի գահակալության շրջանի վերաբերյալ գիտելիքների ձեռք բերմանը:

-Նպաստել սովորողների՝ պատմական իրադարձությունները, երևույթները և դեպքերը ճիշտ գնահատելու,

սեփական տեսակետները հիմնավորելու կարողությունների զարգացմանը:

-Ամրապնդել սովորողների հետաքրքրությունը սեփական ժողովրդի պատմության նկատմամբ:

-Նպաստել սովորողների հայրենասիրական և ազգային զգացմունքների ամրապնդմանը:

Վերջնարդյունքը

Կարողանա՝

-Ներկայացնել Աշտաշես Ա-ի գահակալման ժամանակաշրջանում տեղի ունեցած կարևոր իրադարձությունները

-արժևորել իրավիճակը ճկուն կերպով օգտագործելու՝ Արտաշես ստրատեգոսի կարողությունը, որի շնորհիվ Հայաստանը վերականգնեց իր անկախությունը

-թվարկել բարենորոգումները, կատարած շինարարական աշխատանքները

Կատարել հաշվառում /5րոպե/

Անհրաժեշտ պարագաներ՝ ՏՏ, քարտեզ, դասագիրք

Մեթոդներ՝ Մտազրոհ, Քառաբաժան, Գծապատկերի կազմում

Դասի ընթացքը՝ դասը կազմակերպվում է ԽԻԿ համակարգով

Խթանում՝ /5րոպե/

Այս փուլի նպատակն է

1.բացահայտել նոր նյութի վերաբերյալ սովորողների ունեցած գիտելիքները

2.Սովորողների մոտ ձևավորել գիտելիքներ և հմտություններ ձեռք

Աշակերտներին հանձնարարվում է կատարել

<<Մտազրոհ >>վարժությունը

-գրատախտակին գունավոր կավիճներով ներկայացնել Հայաստանի վիճակը Ք.ա. 4-րդ դարի վերջին

Աշակերտները պատասխանում են՝

-Ով էր Հայաստանի վտանգավոր հարևանը Ք.ա. 3-րդ դարում:

-Ովքեր են իշխել Կոմմագենեում Ք.ա. 3-րդ դարում:

բերելու ձգտում,մոտիվացիա

-Որտեղի կառավարիչներ նշանակվեցին Արտաշեսը և Չարեհը:

Իմաստի ընկալում-/25րոպե/

Նպատակն է՝ 1. Նոր և հին տեղեկատվության շաղկապումը և իմացության նոր կառույցի ստեղծումը

2. տեղեկատվական ընկալման ինքնավերահսկման ապահովումը

Դասարանը բաժանվում է չորս խմբի, աշակերտները կատարում են <<Քառաբաժան>> վարժությունը

<https://www.vnews.am/culture/artashes-argan-avandazruycnerum/>

Ինչ տեղեկությո ստացա

Դասի կարևոր մասը

Ինչ զգացի

Արտաշես 1-ինի բնութագիրը

Կշռադատում-/7րոպե/

Նպատակն է՝

1.հանրագումարի բերել

սովորողի գիտելիքները

2.հանրագումարի բերել

սովորողի գիտելիքները

Աշակերտներին հանձնարարվում է գծապատկերի տեսքով ներկայացնել հայկական չորս թագավորությունները՝ իրենց մայրաքաղաքներով:

Յայկական 4 թագավորությունները

Գնահատում /3րոպե/ –գնահատումը նախընտրելի է կատարել /Գործընկերների գնահատում /մեթոդով,

սովորողները կգնահատեն միմյանց կատարած աշխատանքները: Այս մեթոդը թույլ է տալիս և ուսուցչին, և

սովորողներին ճշտել, ուղղել իրենց վանքագիծը և կոմպետենցիաները:

Յանձնարարել տնային աշխատանք:

Փորձարարական դասի պլան 2.

Դասարան 6-րդ

Ամիս-ամսաթիվ _____

Դասի տևողությունը` 45 րոպե

Դասի թեման` Յայկական լեռնաշխարհը հայերի հայրենիք

Կազմակերպչական մաս, հաշվառում /5րոպե/

Դասի տիպը`խառը, համակցված

Դասի նպատակները`

-Նպաստել Յայկական լեռնաշխարհի աշխարհագրական դիրքի, բարձր գագաթների, գետերի, լճերի, վարչական բաժանման վերաբերյալ գիտելիքների ձեռքբերմանը, համեմատելու, արժևորելու կարողությունների ձևավորմանը:

Վերջնարդյունքներ`

Կարողանա`

-ներկայացնել և բացատրել Յայրենիք հասկացությունը, Յայկական լեռնաշխարհի աշխարհագրական

դիրքը, օտարների կողմից հայերին և Հայաստանին տրված անունները

-քարտեզի վրա ցոյց տալ Հայկական Լեռնաշխարհի Լեռները, գետեր, լճերը

Դիդակտիկ նյութեր` համակարգիչ, պրոյեկտոր, դասագիրք, քարտեզ, պաստառ, մարկեր

Մեթոդներ` **Խմբավորում**, Հասկացությունների քարտեզագրում,

Դասը կազմակերպվել է ԽԻԿ համակարգով

Խթանման փուլ/7րոպե/-Կիրառվել է <<Խմբավորում >> մեթոդը, աշակերտներին հանձնարարվում է

խմբավորել ներկայացված տերմինները` Հայկական պար, Արագած, Արարատ, Չանգեզուրի, Սևանա լիճ,

Վանա, Ուրմիա, Եփրատ, Նեմրուք, Արաքս, Տավրոսի, Թոնդուրեկ, Ճորոխ, Պոնտական, Տիգրիս և այլն:

Վանա լիճ

Ուրմիո լիճ

Սևանա լիճ

Գետեր Լճեր Լեռներ Լեռնաշղթաներ

Իմաստի ընկալման փուլ /25րոպե/-Դասարանը բաժանվում է 5 հոգանոց խմբերի: Խմբերին

հանձնարարվում է փորձել նկարել Հայկական Լեռնաշխարհը:

1-ին խմբին հանձնարարվում է նշել բարձր Լեռներն ու Լեռնաշղթաները

2-րդ խմբին հանձնարարվում է նշել խոշոր լճերն ու գետերը

3-րդ խմբին հանձնարարվում է նշել Մեծ և Փոքր Հայքերը

4-րդ խմբին` 15 նահանգները

<https://www.youtube.com/watch?v=WmCAh3-LX7w/>

Կշռադատման փուլ /15 րոպե/կիրառվել է <<Հասկացությունների քարտեզագրում>> մեթոդը,

յուրաքանչյուր խումբ իրեն հանձնարարված առաջադրանքը կատարեց գրատախտակին ամրացված պաստառին:

Գնահատում`Կատարել ձևավորող գնահատում:

Հանձնարարել տնային առաջադրանք: